

ПРОФЕСИОНАЛНА НАСОЧЕНОСТ НА ЛИЧНОСТТА И ОСЪЗНАТОСТ НА МОТИВИТЕ ЗА ИЗБОР НА БЪДЕЩАТА ПРОФЕСИЯ

Лучиян Милков

Университет за национално и световно стопанство

Резюме. Статията разглежда проблеми, свързани с готовността на личността за трудова дейност, с избора на професионално направление и професия.

Днес, в XXI век, от особено значение за обществото и отделния индивид е развитието на професионалните умения. Цел на възпитателно-образователния процес както в училище, така и в университета, е изграждане на психо-мотивационната сфера на личността и проучване на готовността ѝ за съзидателен творчески труд. В него всеки да намира поле за реализация на творческите си сили и способности и да постига максимална удовлетвореност.

Статията отразява част от резултатите от емпирично изследване, проведено от автора със студенти от трети и четвърти курс, обучаващи се в магистърска програма по специалността „Публична администрация” в Университета за национално и световно стопанство – София.

Keywords: activity, employment, profession, willingness to engage in employment, motives, professional aspiration

Връзката между образователните теории и практиката при възпитанието на личността и нейното изграждане като специалист с обща, специална и професионална култура е така несъмнена, както е реално и тяхното различие. Често срещаното откъсване на теорията от практиката при подготовката на личността за активен, резултатен и качествен производителен труд в областта на административното обслужване на гражданите и организациите се обуславя от множество обективни и субективни причини. Търсенето на пътища и средства за тяхното максимално сближаване е една от важните задачи, която не може да се реши само с усилията на образователните дейци и науките от психологическия и педагогическия цикъл. Често се сблъскваме с убеждението, че това, което са постигнали Ж.-Ж. Русо, Й. Песталоци, Й. Хербарт, А. Макаренко, Я. Корчак, М. Вебер, П. Фрейре, В. Сухомлински, С. Френе, Р. Щайнер, Ал. Нийл, Дж. Дюи, е невъзможно и недостъпно за другите възпитатели, че техният опит е неповторим. Ако доведем тази мисъл до логически изводи, в които лежи съмнението във възможностите на педагозите, психолозите, преподавателите в учи-

лищата и университетите, в техните знания, умения и опит, степен на възпитаност, компетентност, ще стигнем до отрицание на научността на психологията на обучението и възпитанието, на педагогиката и всички методики. Затова този тип възгледи спадат към индивидуалистичната психология, педагогика и методика, чиито философски основи са неокантианството и интуитивизмът.

Постановка на проблема

Готовността за труд „в широк смисъл, се разглежда като резултат от трудовото възпитание на човека от периода на ранното му детство. Тя е изразена в желанието на личността да се труди, в осъзнаването на необходимостта от участие в съвместна трудова дейност с другите членове на обществото“ (Платонов, 1984). По-конкретно, „готовността е потребност от труд в определена професия, резултат от професионалното обучение и възпитание, включващи не само професионалното развитие на личността, но и социалната ѝ зрялост. Още по-конкретно, готовността за труд, за непосредствено-предстоящото в известни или възможни условия, е резултат от психологическата подготовка и мобилизация на личността“ (Милкова, 1997).

Готовността за административен труд във висшето училище е наложителна и от особено значение за формиране личността на бъдещия специалист, реализиращ своите професионални сили и способности в областта на публичната администрация. Тя е свързана с всички етапи от изграждането на професионалиста – от ориентацията и подбора, през подготовката и адаптацията, до цялостната му реализация. В последна сметка, готовността за труд е сложен, труден и продължителен процес на теоретическо, теоретико-приложно и практическо обогатяване, както и на личностно професионализиране на администратора. Започва още с приемането в университета и продължава през целия трудов път на специалиста в различните структури на публичната администрация – централна (висша), териториална (областна, общинска, районна, кметска) и администрация на организациите в публичния сектор (администрация на организациите за публични услуги – здравни, учебни, образователни, спортни; администрация на публичните стопански организации – промишлени, транспортни, инфраструктура, комунално обслужване; администрация на организациите с идеална цел – читалища, фондации, сдружения). „В своето търсене на по-ясно самоопределение днешният студент е твърдо решен да бъде информиран както за човешките отклонения, така и за човешкото разнообразие и това е една от причините, които позволяват идентификациите, емпатията и дистанцията“ (Ериксън, 1996).

Образованието на личността, насочването ѝ към избор на определена професия, нейното овладяване и поддържането на висок професионализъм не могат да се концентрират само в периодите на детството и ранната младост, т. е.,

до 24 – 25 години. Натрупването на огромно количество факти, данни, знания, информация и наличието на процес на бързото им стареене поставя все по-наложително необходимостта от създаване на универсална и високоефективна система за перманентно (непрекъснато, през целия живот) обучение и образование. „При това, непрекъснатото образование не е някаква надстройка, нещо допълнително над традиционното образование. Това е принципно нова образователна система, която променя смисъла, целите, ценностите, съдържанието на образованието. Този вид образование се вплита органически в живота на човека, за да задоволява неговите конкретни образователни потребности на всеки етап от неговия живот“ (Павлов, 2001). Разкриването на специфичните особености на готовността за административен труд изисква уточняване и диференциране на показателите на нейното ниво и динамика, налага подбор и систематизиране на методики за изследването ѝ, както и различна от наложената изходна концепция за анализ и интерпретация на получените резултати. В този случай цитираните публикации на български и чужди автори в областта на готовността за административен труд са само добро начало. С целенасочените и конкретни постановки настоящият труд изисква търсенето на специфичното в дейността на УНСС, където се подготвят специалисти по публична администрация. Те са свързани с прякото предназначение на бъдещите администратори в зависимост от образователната степен, местата, където ще работят, съобразно квалификацията и компетентността. Конкретизации се налагат във връзка с относителните етапи на професионално-трудовия път на администратора и особено с етапите на началната адаптация към професията и нейните компоненти.

Изключително значим факт, който налага изследването и пълното осмисляне на готовността за труд в публичната администрация, са съвременните административни промени, чийто център е задължително държавният служител-администратор от съществуващата и непрекъснато променяща се публична администрация в Република България. Новите изходни принципи и особено очертаващите се стратегии на административно преобразуване, тясно свързани с теорията и практиката на Европейския съюз (ЕС), навлизането на идеите на новия публичен мениджмънт (публично предприемачество, предприемаческо управление) от САЩ в Обединена Европа, поставят администратора в по-различна позиция, променят твърде много неща в системата на професионалните му роли, отразяват се и на психографичните му очертания. „Ключовите характеристики на предприемаческото управление са основа за извеждането на квинтесенцията на този модел, който на практика залага на такива подходи като радикална промяна, гъвкави организации и фокусиране върху предпочитанията на гражданите. Прилагането на тези подходи следва да доведе до промени в публичното управление и истински обрат относно ролята на държавата и „разтоварването“ ѝ от ненужни функции“ (Кацамунска, 2009).

Това, от своя страна, пряко засяга образователната дейност във висшите училища, подготвящи бъдещите специалисти-администратори - учебни планове и програми, учебници, помагала и пособия, практики, стаж, подготовка и успешна защита на реферати, проекти, курсови и дипломни работи, компетентност и квалификация на преподавателите, задължителна продуктивна връзка на триадата студент-преподавател-работодател. Във висшето училище и в осъществявания от него възпитателно-образователен процес има два основни и водещи субекта – преподавателят и студентът. Самият процес на обучение и възпитание на бъдещите специалисти, в крайна сметка, е система от типове и видове взаимоотношения между тези два субекта, реализирани в различни форми и условия. Този водещ факт става пряка основа на професионалните позиции и роли на бъдещия административен служител, а оттук и на трудово-професионалната му готовност. Във висшите училища трябва да се излезе от редица стереотипи в процеса на подготовка, да се направят съдържателни и функционални промени, които да включват и професионално-личностната готовност на бъдещия администратор.

Същност на емпиричното изследване

Изследването на професионално-административната насоченост и в частност осъзнатостта на мотивите за избор на административната професия в подготвителното учебно заведение и нейната динамика се провежда със студенти от УНСС, факултет „Управление и администрация“, специалност „Публична администрация“, бакалавърска и магистърска степен. Всички участници са подбрани по лотарийния принцип.

Броят на изследваните лица е 350, от които 50 са от групата на експертите, 100 студенти от трети, 100 от четвърти курс в бакалавърска програма по публична администрация и 100 в магистърска програма по публична администрация. Насочваме се само към студенти от III и IV курс на бакалавърска степен в специалността „Публична администрация“, тъй като в първите два курса студентите са в направление „Администрация и управление“ и след завършване на втори курс по желание се насочват към една от трите специалности във факултет „Управление и администрация“: „Регионално развитие“, „Бизнес администрация“ и „Публична администрация“.

В качеството на експерти се включват специалисти, които познават отлично подготовката на бъдещите администратори и нейните проблеми. Имат специална компетентност и достатъчен трудов стаж в областта на обучението и възпитанието на студентите от специалност „Публична администрация“.

Изследването се провежда с комплекс от методи, за да се гарантира и осигури пълнота, достоверност и обективност на получените резултати по изследваната проблематика. Данните от цялостното емпирично изследване на готовността диференцираме в две групи: количествени (интервални) и алтер-

нативни. Данните се ситематизират в таблици, схеми, диаграми, графики. За по-точна и надеждна обработка на резултатите от изследването се използват редица статистически методи.

Анализ на данните от изследването

Анализът на получените данни от изследването се реализира според основния компонент на готовността за административен труд, а именно - професионалната насоченост, включваща мотивите за избор на административна професия (Схема № 1).

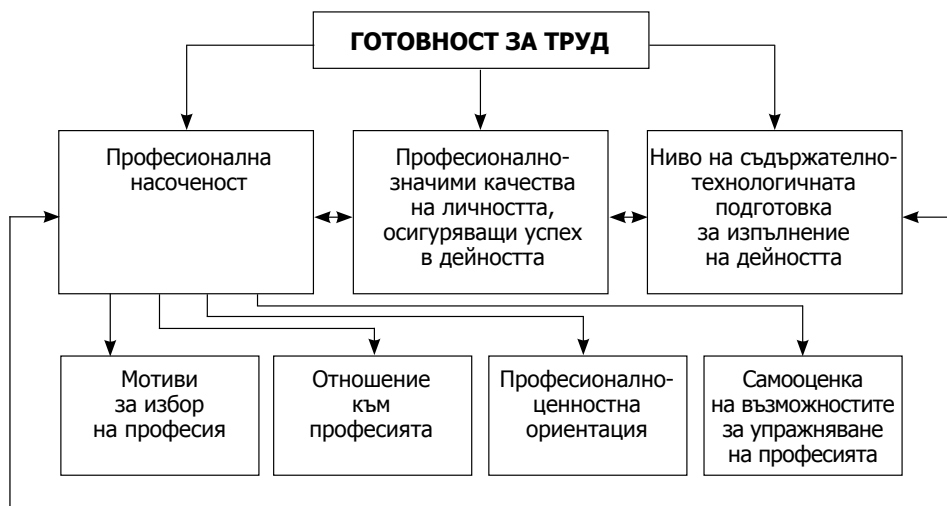

Схема 1. Структура на готовността за труд

Всички професионални мотиви, без значение на областта, в която се упражнява специфичен, резултативен и продуктивен труд, са с много сложна структура. В нея, редом с мотивите за избор на професията, се включват и мотивите за учене, чрез които се усвояват и усъвършенстват професионалните знания, умения и навици. Двете групи мотиви са взаимно свързани и обусловени.

Мотивите за избор на административна професия са разнообразни както по съдържание, така и по степен на осъзнатост от всяка личност, насочила се към нея.

Данните от Теста за самооценка са подробно изложени в Таблица № 1 и Графика № 1.

От получените и обстойно анализирани данни от изследването става ясно, че при избора си младите хора се ръководят от богат набор мотиви - както личностно, така и общественостно.

Оформят се няколко групи студенти, които посочват мотиви с различна степен на осъзнатост: първа група – мотивите не са обосновани; втора група – мотивите са по-скоро необосновани, околното обосновани, т.е. студентите не могат да обяснят причините за избора на учебното заведение, направлението и специалността, обясненията им са общи и недостатъчно определени; трета група – мотивите са неопределени; четвърта група – мотивите са по-скоро обосновани, отколкото необосновани; пета група – мотивите са напълно обосновани.

Анализираните данни от Теста за самооценка (Таблица № 1) показват, че известна част от постъпващите в УНСС (11 %) се озовават там напълно случайно. Те нямат реална представа за спецификата и предназначението на административната професия, не могат да обяснят какви трудности се срещат при нейното упражняване. У някои студенти, за съжаление, липсва интерес към бъдещата професионална дейност. Мотивите им са свързани с друг вид обстоятелства.

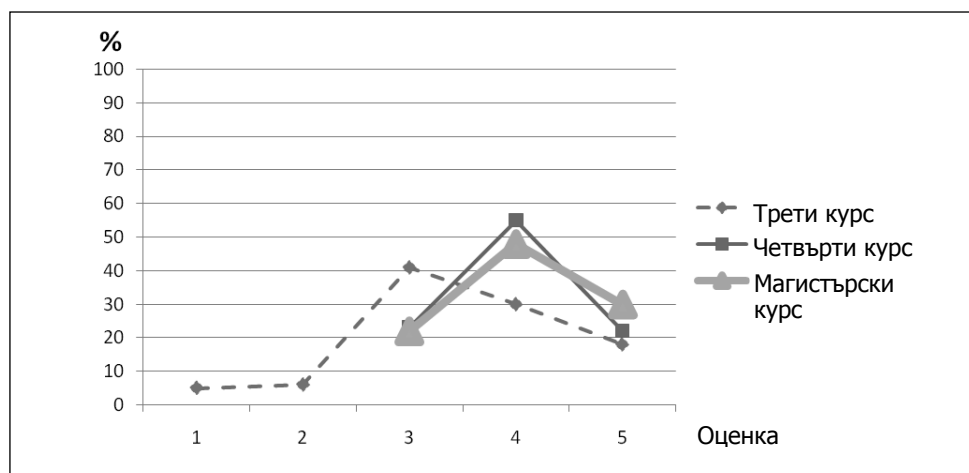
От изследването установяваме, че в кръга на субективните причини могат да се включат: стремеж да се получи каквото и да е висше образование, независимо че специалността не е желана; съвет и мнение на приятели, които са завършили тази специалност или са в по-горни курсове, че е от най-лесните в УНСС; настояване на родителите да се получи професия, гарантираща работа в администрацията, където няма планове, производство, извънреден труд, а са налице бонуси, добри отпуски, сигурни заплати и възможност за кариерно израстване. Това е по-скоро неосъзнато, случайно възникнало влечение към административната дейност и професия. Тези студенти не са подготвени психически за предстоящите изпитания в университета – посещение на лекции и семинарни упражнения, подготовка на реферати, курсови работи и проекти по изучаваните дисциплини, сериозно усвояване на програмния учебен материал и полагане на семе стриялни изпити, овладяване на уменията за екипна работа, взаимодействие и сътрудничество в процесите на обучение и възпитание в университета, стаж и практики в поделенията на централната и регионалната администрация. У тези млади хора, които считат, че се насоч-

Таблица 1. Психична готовност за административен труд
(по данни от Теста за самооценка в %)

№	ПОКАЗАТЕЛИ	Трети курс					Четвърти курс					Магистърски курс				
		Оценка					Оценка					Оценка				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	Осъзнатост на мотивите за избор на административна професия	18	30	41	6	5	22	55	23	–	–	30	48	22	–	–

ват към специалността с определен стремеж, интерес и желание, положителното отношение възниква спонтанно и стихийно. Изборът на специалността „Публична администрация“ най-често се обяснява с желанието за получаване на висше образование. За съжаление, в съвременното българско училище на нито едно ниво не се работи за създаване на любов у учениците към административната професия и необходимост тя да се усвоява и упражнява.

Резултатите от Теста за самооценка (Графика № 1) дават сведения и за това, че студентите от четвърти курс и тези от магистърската програма не са посочили оценки 1 и 2. 41 % от трети, 23 % от четвърти курс и 22 % от бъдещите магистри дават оценка 3, според която, обосноваващите мотиви за избор на професията са неопределени, т.е. налице е влияние на родители, приятели и близки, студентите имат сведения за наличен външен престиж на професията, но все още не са запознати със същността на бъдещата си дейност в детайли.

Графика 1. Осъзнатост на мотивите за избор на административната професия (по данни от Теста за самооценка)

По-често и по-ясно е осъзнаването на обекта и съдържанието на дейността, към която личността се отнася, не само избирателно, но и познавателно. Преди постъпването си в университета и по време на самото обучение в направление „Администрация и управление“ през първите две години и по-късно в специалността „Публична администрация“ част от младите хора се запознават с някои аспекти от дейността на административните служители на различни нива – общински съвети, полиция, здравни заведения, държавни и общински фирми и организации, обслужване в университетските, факултетните и катедрените административни звена, библиотеки, социално-битови услуги и др.

Основната част от изследваните лица са постъпили с желание в УНСС, привлича ги административната дейност и възможността да общуват с различни хора в хода на професионалната си реализация. Мотивите за избор на професията са по-скоро обосновани, отколкото необосновани. В средата на най-близките им има администратори, които ги съветват да се насочат в тази област. Запознати са със специална литература за работата в различните административни области – 30 % от третокурсниците, 55 % от четвъртокурсниците и 48 % от бъдещите магистри.

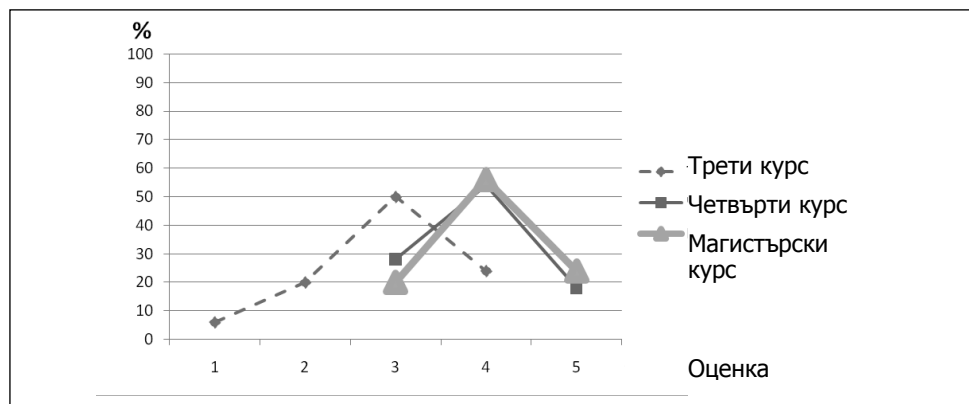
Приемаме като определено положителна тенденцията на все по-пълна обоснованост на мотивите за избор на административна професия при студентите от трети курс при магистрите, което показва динамиката на отношението им към избраната бъдеща професионална дейност. Оценка 5 дават 18 % от студентите в трети курс, 22 % от четвъртокурсниците, а при магистрите този процент е сравнително по-висок – 30 %. Изучаването на науките от областта на публичната администрация, рефератите, курсовите разработки, успешно положените семестриални изпити, атмосферата в катедрата, факултета и университета – това са фактори, които изграждат и възпитават професионален интерес у студентите и създават условия за цялостно формиране на бъдещия администратор. Студентите в магистърските курсове получават достатъчен обем от качествени знания за същността, структурата и съдържанието на административната дейност, за закономерностите и специфичните особености на системата „Публична администрация“ в Република България. Бъдещият административен служител чувства необходимост от избраната професия, като на тази степен на развитие на насочеността не мисли за себе си, а за административното заведение и хората, с които ще се труди и за които ще реализира своя интелектуален професионален капацитет. Според 50 % от експертите (Таблица № 2; Графика № 2) най-честа за трети курс е мотивацията с неопределена обоснованост. Това свидетелства отново за слабо развитие на административния интерес у попадналите в специалността „Публична администрация“ в трети курс. Според експертите сравнително слаби познания за същността и ролята на публичната администрация у нас, не познават нейната структура, функции, задачи и мисия.

Таблица 2. Психична готовност за административен труд
(по данни от Експертната оценка в %)

№	ПОКАЗАТЕЛИ	Трети курс					Четвърти курс					Магистърски курс				
		Оценка					Оценка					Оценка				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	Осъзнатост на мотивите за избор на административна професия	–	24	50	20	6	18	54	28	–	–	24	56	20	–	–

Според 24 % от експертите обосноваността на мотивите за избор на административната професия от студентите-третокурсници се изразява не само в ясното и често осъзнаване на обекта и съдържанието на дейността, в желанието им тя да бъде напълно опозната, но и в склонността, стремежа да се занимават с нея. 54 % от експертите имат същото мнение за студентите от четвърти курс.

Основни, доминиращи за студентите от магистърските програми, са мотивите от четвърта група. 56 % от експертите, като оценяват този показател, посочват характеристика, отговаряща на оценка 4. Този процент е по-висок в сравнение със студентите от трети и четвърти курс.

Графика 2. Осъзнатост на мотивите за избора на административна професия (по данни от Експертната оценка)

18 % от експертите поставят оценка 5 на четвъртокурсниците.

24 % от експертите считат, че след завършването на бакалавърска степен и проведените практики по-голям брой студенти от магистърския курс посочват мотиви, характеризиращи същността и съдържателните страни на административната професия, нейната обществена значимост, т.е. мотивите им са напълно обосновани (оценка 5) – професията ги интересува, имат известен практически опит, службата ги привлича, осведомени са в достатъчна степен за условията на труд в публичната администрация, познават своите способности и възможности за работа като администратори. Това потвърждава хипотезата, че в процеса на обучението в катедрата, факултета и университета се изграждат и стават трайна черта у личността на студента позитивните мотиви. Вътрешното движение е процес, трайно свързан с повишаване на психичната готовност за административен труд.

Средните експертни оценки и средните оценки от Теста за самооценка са обобщени и представени в таблица № 3 и графика № 3.

Таблица 3. Психична готовност за административен труд
(по данни от Теста за самооценка и Експертната оценка в средни величини)

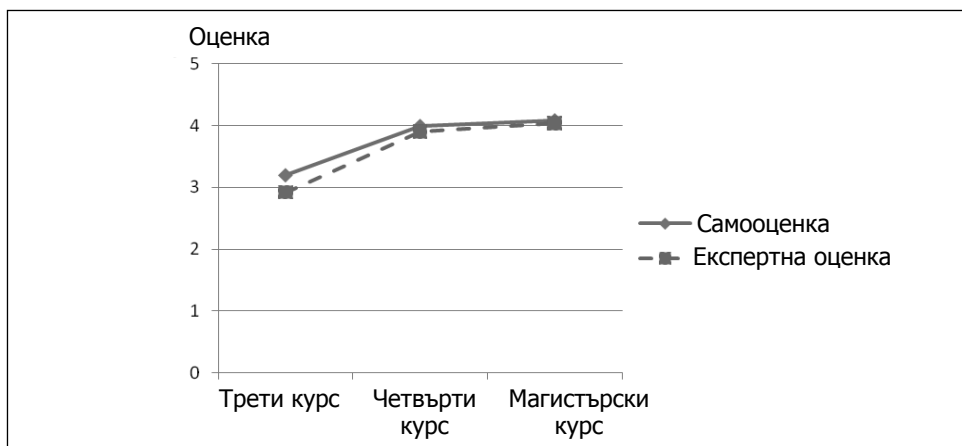
№	ПОКАЗАТЕЛИ	Трети курс		Четвърти курс		Магистърски курс	
		Х-експ. оценка	Х-сту- денти	Х-експ. оценка	Х-сту- денти	Х-експ. оценка	Х-сту- денти
1.	Осъзнатост на мотивите за избор на административна професия	2.92	3.50	3.90	3.99	4.04	4.08

От сравнителния анализ на средните оценки от Теста за самооценка се вижда, че те нарастват от 3.50 за трети курс на 3.99 в четвърти и на 4.08 при студентите от магистърската програма. Общото нарастване на средната оценка на студентите е 0.58, което е статистически значимо.

Тенденцията за позитивно изменение на изследвания показател се вижда и от сравнителния анализ на средните експертни оценки: за трети курс – 2.92, за четвърти курс – 3.90, и за студентите от магистърска степен – 4.04.

Установява се непрекъснатото им повишаване. Различието (1.12) е статистически значимо ($P < 0,001$). То отразява динамиката на мотивите за избора на административна професия.

Голямото различие на средната експертна оценка за трети курс спрямо средната оценка от Теста за самооценка (0.58) се дължи според нас на това, че експертите отразяват по-правилно и точно мотивите, насочващи младите хора към професиите в областта на публичната администрация. Те са и по-прецизни в оценките си. Много по-голям процент експерти в сравнение със студентите посочват оценка 1 и 2 – 26 %, спрямо 11 % (Таблицы № 1 и № 2). Голяма част от студентите-третокурсници посочват общественозначими мотиви, макар че при избора на професия често пъти се ръководят от други мотиви и личностни нагласи.

Графика № 3. Осъзнатост на мотивите за избор на административна професия (по данни от Теста за самооценка и Експертната оценка)

Различието между средните оценки от 0.58 за трети курс спада на 0.09 за четвърти и на 0.04 за бъдещите магистри (Таблица № 3).

При изследваните студенти, обучаващи се в специалност „Публична администрация“ – магистърска програма, специалисти - т.е. завършили базово висше образование по същата специалност, оценката им се доближава максимално до средната експертна оценка. Това показва, че при експертите и при студентите съществува едно и също отношение към вида и избора на мотиви, т. е. те са еднакви или много близки по съдържание.

В УНСС – и конкретно в направление „Администрация и управление“, постъпват младежи, у които в различна степен е изявен интересът към бъдещата професия и желанието им да станат административни служители. Налице е ниска стойност на общественоефективната мотивация на студентите от трети курс, които току-що са разпределени в специалността „Публична администрация“. Те извеждат на преден план мотиви, които нямат административна насоченост. Не са показани достатъчно добре социалните мотиви за усвояване и устойчива нагласа към бъдещата административна професия. Този избор често пъти носи случаен характер и води до недиференцирани оценки на реалното отношение на студентите към професиите, включени в направлението.

Въз основа на тяхната обосновааност ги отнасяме към първа и втора група (35 % от трети курс, 22 % от четвърти курс и 13 % от магистърските курсове). Това ни дава основание да твърдим, че тези студенти са попаднали случайно в направлението и специалността (по-нисък бал, по-малко кандидати за това направление и др.). Разбира се, ситуативният избор не означава, че впоследствие няма да се изградят и формират социалноценностни и личностнозначими мотиви у упражняващия професията.

От трети курс към магистрите този процент намалява чувствително. От голямия брой случайно попаднали в направлението студенти може да се допусне, и то с основание, че не всички от тях ще се подготвят като добри администратори. Те имат затруднения при адаптацията към специалността, преподавателите от катедрата и техните изисквания, програмния учебен материал, спецификата на обучението и възпитанието като фактори за подготовка за бъдещата професионална дейност в областта на административното обслужване.

За 7 % от третокурсниците, 4 % от четвъртокурсниците и 2 % от следващите в магистърските програми от първостепенно значение е творческата изява и реализация в професията. Този вид мотивация би трябвало да се затвърдява и по-късно да запазва своето водещо място при практикуване на професионалната дейност. Един от способите за повишаване на интереса към административната професия е разкриването на творческия ѝ характер и възможностите за социална и гражданска изява.

Част от изследваните лица посочват като основни мотиви за постъпване в направление „Администрация и управление“ интереса към работата с гражда-

ните и организациите, обстановката в административните офиси, дейността в различните сфери на публичната администрация. Тези мотиви стимулират появата на чисто административни интереси и наклонности, които по-късно гарантират добри и отлични възпитателно-образователни резултати.

Данните показват, че изборът на професия е в твърде голяма степен акт на свободна воля и право на свободен избор. Слабо влияят различните семейни, приятелски и други мнения (трети курс – 8 %, четвърти курс – 8 %, при магистрите – 5 %).

Заклучение

Положителна насока в съдържанието на професионалната насоченост се проявява в динамиката и преобладаването на мотивите с обществен характер, с общественозначимо съдържание, които отговарят на конкретните цели на обучението в УНСС, респективно – в направление „Администрация и управление“ и катедра „Публична администрация“. Това показва повишаване на нивото на социализацията на личността и нейната вътрешна позиция в отношението ѝ към бъдещата административна професионална дейност. Когато мотивацията включва по-висши обществени и личностни мотиви, тогава по-ефективна ще е бъдещата дейност. Обществените мотиви са доминанти за студентите от магистърския курс. Това ни дава основание да мислим за висока степен на зрелост на студентите от последния изследван курс. Това с определена уговорка е вярно и за студентите от четвърти курс, но при тях все още са налице и някои неосъзнати и незначителни мотиви за избора на административната професия.

Мотивацията, като относително устойчива система, трябва да бъде обект на специални възпитателни въздействия. За промяната ѝ съществено влияние оказват: характерът и структурата на образователната система в страната; учебните планове, програми, учебници, помагала и пособия; съдържанието на учебния материал; включването на студентите в интересни по вид учебни дейности – решаване на казуси, инциденти, ситуационни задачи, тестове, практически занимания; осигуряването на процеса на обучение със съдържателни учебни ангажменти и отговорности, организирани на високо методическо и психолого-педагогическо ниво; свързване на теоретичните с практическите знания; високо ниво на преподаване; богатата материална база на университета; работа за повишаване нивото на интелектуалното развитие на студентите, както и характерологичните особености на личността; семейното възпитание; битовите условия на живот; въздействието на референтните групи и др.

Резултатите от проведеното емпирично изследване и обстойният им анализ **показват определена зрелост и позитивна тенденция на изменение на мотивационната сфера**. Налице е сравнително последователна линия на поведение у студентите към утвърждаване на познавателната им активност, на интелектуалните потребности, задълбочаване на устойчивите мотиви за системна дейност. Този анализ на мотивационната сфера показва сложната структура на психичната готовност за административен труд.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Ериксън, Е. *Идентичност. Младост и криза*, Наука и изкуство, С., 1996, с. 28.
2. Кацамунска, П. Моделен подход към реформите на публичния мениджмънт (сравнителни аспекти), Юбилейна международна научна конференция: 10 години специалност „Публична администрация”, 30 - 31 октомври 2008 година, УНСС, УИ „Стопанство”, С., 2009, с. 307.
3. Милкова, Р. *Психична готовност за педагогически труд*, Антос, Шумен, 1997, с. 18.
4. Павлов, Д. *Образователни информационни технологии*, Модул първи, Даниела Убенова, С., 2001, с. 150.
5. Платонов, К. Краткий словарь системы психологической понятий, Высшая школа, М., 1984, с. 28.

A PERSON'S PROFESSIONAL ASPIRATIONS AND ACKNOWLEDGEMENT OF ITS MOTIVES WHEN CHOOSING FUTURE PROFESSION

Abstract. The article considers and addresses matters relating to person's willingness and ambition to engage in employment as well as the choices made with regards to professional aspirations and pathway.

In the 21st century, professional development has a particular importance for the society as well as the individuals. The educational process and the process of installing boundaries within the schools environment and in universities have a specific side aim. This is to establish a person's psycho-motive area and to explore person's eagerness to engage in creative endeavours. Therefore everyone will find a field where they can utilise their potential and creative skills. People will also achieve maximum contentment by what they do.

The article reflects on some of the results achieved during a scientific research with students in years 3 and 4 and those studying for their Masters degree in Public Administration in the University of National and World Economy, Sofia.

Prof. Dr. Luchiyan Milkov

University for National and World Economic - Sofia

✉ 1700, Sofia, Students Town

Tel: +359 2 8195 211; Fax: +359 2 962 39 03

e-mail: milkovl@abv.bg